

Nr 178

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag), m. m.; given Stockholms slott den 27 april 1956.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag); samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås — i anslutning till de allmänna riktlinjer för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet, vilka framlägges för riksdagen genom proposition nr 176 — viss lagstiftning i syfte att skapa möjligheter till erforderlig kontroll och tillsyn över verksamheten på atomenergiområdet.

Sålunda framlägges förslag till lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag). Enligt denna lag skall fordras särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer för förvärv, innehav, överlåtelse och bearbetning av och annan befattning med samt utförelse av uran, plutonium eller annat ämne, som användes såsom atombränsle i atomreaktor, eller förening vari sådant ämne ingår. Detsamma skall gälla i fråga om torium och annat ämne, som är ägnat att omvandlas till atombränsle,

ävensom förening vari sådant ämne ingår så ock beträffande atombränsle som använts i atomreaktor. Särskilt tillstånd skall även fordras för uppförande, innehav och drift av atomreaktor eller anläggning för bearbetning av använt atombränsle m. m. Lagen innehåller också vissa allmänna regler om sådana tillstånd samt bestämmelser rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av denna meddelade föreskrifter ävensom ansvarsbestämmelser m. m.

Därjämte föreslås vissa ändringar i lagen angående stenkolsfyndigheter m. m. Ändringarna innebär bl. a. att bestämmelserna i 9 kap. stenkolslagen om bearbetning och export av uran m. m. överflyttas till atomenergilagen.

Förslag

till

Lag

om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Ej må någon utan tillstånd av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förvärva, innehava, överlåta, bearbeta eller eljest taga befattning med uran, plutonium eller annat ämne, som användes såsom bränsle (atombränsle) i anläggning för utvinning av atomenergi (atomreaktor), eller förening vari sådant ämne ingår.

Vad nu sagts skall gälla jämväl i fråga om torium och annat ämne, som är ägnat att omvandlas till atombränsle, ävensom förening vari sådant ämne ingår så ock beträffande atombränsle, som använts i atomreaktor.

Om rättighet att för utvinnande av uran eller torium eller förening vari något av dessa ämnen ingår eftersöka och bearbeta samt tillgodogöra sig mineralfyndighet gäller vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Utan tillstånd av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §.

3 §.

Ej må utan tillstånd av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer ur riket föras ämne eller förening som avses i 1 §, mineral med halt av sådant ämne, vad som framställts av sådant ämne eller vara i vilken sådant ämne ingår.

4 §.

Tillstånd som avses i 1—3 §§ må begränsas till att avse viss tid.

Vid meddelande av tillstånd så ock under tillståndets giltighetstid må uppställas de villkor som finnas påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt.

Tillstånd må återkallas, om uppställt villkor icke iakttages eller eljest synnerliga skäl äro därtill.

5 §.

Tillsyn å efterlevnaden av vad i 1—3 §§ stadgas samt av villkor som meddelats med stöd av 4 § utövas av myndighet som Konungen bestämmer.

Om tillsyn över innehav av och arbete med radioaktivt ämne gäller jämväl vad därom är särskilt stadgat.

6 §.

Tillsynsmyndigheten äger att efter anfordran erhålla de upplysningar och handlingar som erfordras för tillsynens utövande. Myndigheten äger ock meddela de föreskrifter som finnas erforderliga för att trygga efterlevnaden av uppställt villkor.

Den som har att öva tillsyn skall äga tillträde till anläggning eller plats, där verksamhet som avses i 1 eller 2 § bedrivs, samt äga rätt att göra sig underrättad om förhållande som är av betydelse för tillämpningen av denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter.

7 §.

Bryter någon mot vad i 1 eller 2 § stadgas eller iakttagert han icke villkor som meddelats med stöd av 4 §, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, med fängelse eller straffarbete i högst två år. Samma lag vare där någon i strid med 3 § ur riket utför eller söker utföra ämne eller annat som avses i 3 §.

8 §.

Har någon brutit mot vad i 1 eller 2 § stadgas, skall, om det ej är uppenbart obilligt, i 1 § avsett ämne eller förening, som han därvid innehaft, bearbetat eller eljest tagit befattning med, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan. Innehar han icke längre ämnet eller föreningen, må i stället värdet förklaras förverkat. Samma lag vare beträffande ämne eller annat som någon i strid med vad i 3 § stadgas utfört eller sökt utföra ur riket.

9 §.

Den som underlåter att ställa sig till efterrättelse vad tillsynsmyndigheten med stöd av 6 § fordrar eller föreskriver eller ock i fall som i nämnda paragraf avses uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar tillsynsmyndigheten oriktig uppgift, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

10 §.

Har någon underlåtit att ställa sig till efterrättelse villkor, som avses i 4 §, eller att efterkomma anfordran eller föreskrift, som tillsynsmyndigheten meddelat med stöd av 6 §, äger tillsynsmyndigheten förelägga lämpligt vite.

11 §.

Den som har eller haft att utöva tillsyn å efterlevnaden av denna lag eller med stöd av lagen meddelade villkor eller föreskrifter eller anlitats som biträde vid tillsynsverksamhetens utövande eller som eljest tagit befattning med ärende, som avses i denna lag, må ej röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet, som därigenom blivit känd för honom, och ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, vilket sålunda blivit honom kunnigt. Bryter någon här- emot, straffes med dagsböter eller fängelse.

12 §.

Brott som avses i 7 eller 9 § må ej åtalas av allmän åklagare, där det ej av tillsynsmyndigheten anmäles till åtal.

Brott som i 11 § sägs må åtalas av allmän åklagare allenast efter angivelse av målsägande.

13 §.

Över beslut av myndighet enligt denna lag må klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till handelsdepartementet.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annorlunda förordnas.

14 §.

De föreskrifter som finnas erforderliga för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956, men redan dessförinnan må meddelas beslut om tillstånd som avses i lagen.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46)
angående stenkolsfyndigheter m. m.

Härigenom förordnas, att 66 och 67 §§ lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m.¹ skola upphöra att gälla, att nuvarande 68 och 69 §§ samma lag skola erhålla beteckningarna 66 och 67 §§ samt att sistnämnda två paragrafer ävensom 63 och 65 §§ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

63 §.

Rättighet att för utvinnande av uran, torium eller beryllium eller förening, vari *någon* av dessa *metaller* ingår, eftersöka och bearbeta fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Koncession må begränsas att avse endast rätt till fyndighetens undersökning.

Vad i — — — — — liknande åtgärder.

Koncession må — — — — — därtill äro.

65 §.

Vad förut i denna lag stadgas om rätt för koncessionsinnehavare att tillgodogöra sig mineraliska ämnen, som icke avses med koncessionen, skall icke gälla uran, torium eller beryllium eller förening, vari *någon* av dessa *metaller* ingår.

(Föreslagen lydelse)

63 §.

Rättighet att för utvinnande av uran, torium eller beryllium eller förening, vari *något* av dessa *ämnen* ingår, eftersöka och bearbeta fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral är beroende på koncession, som meddelas av Konungen. Koncession må begränsas att avse endast rätt till fyndighetens undersökning.

65 §.

Vad förut i denna lag stadgas om rätt för koncessionsinnehavare att tillgodogöra sig mineraliska ämnen, som icke avses med koncessionen, skall icke gälla uran, torium eller beryllium eller förening, vari *något* av dessa *ämnen* ingår.

¹ Senaste lydelse, se beträffande lagens överskrift SFS 1933:180 samt beträffande 63 och 65—69 §§ SFS 1953:210.

(Gällande lydelse)

68 §.

Den som, i annat fall än i 63 § andra stycket sägs, utan koncession för ändamål, som avses i 63 § första stycket, eftersöker eller bearbetar fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral *eller utan tillstånd bearbetar uran, torium eller beryllium eller förening, vari någon av dessa metaller ingår, så som i 66 § sägs*, straffes högst med straffarbete i två år.

Samma lag vare, där någon i strid mot 67 § första stycket ur riket utför eller söker utföra material eller vara, som där sägs.

69 §.

Uran, torium eller beryllium eller förening, vari *någon* av dessa *metaller* ingår, som, i annat fall än i 63 § andra stycket sägs, utvunnits utan koncession, tillfaller kronan.

Har någon brutit mot vad i 66 § stadgas, är vad som därvid framställt så ock förråd av den ifrågavarande metallen, av förening av metallen eller av mineral med halt av metallen, som han innehar, förverkat till kronan.

Det som någon i strid mot 67 § första stycket utfört eller sökt utföra ur riket vare ock förverkat till kronan.

(Föreslagen lydelse)

66 §.

Den som, i annat fall än i 63 § andra stycket sägs, utan koncession för ändamål, som avses i 63 § första stycket, eftersöker eller bearbetar fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral, straffes högst med straffarbete i två år.

67 §.

Uran, torium eller beryllium eller förening, vari *något* av dessa *ämnen* ingår, som, i annat fall än i 63 § andra stycket sägs, utvunnits utan koncession, tillfaller kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 april 1956.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *lagstiftning på atomenergiområdet* samt anför.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för handelsdepartementet den 21 december 1955 särskilda sakkunniga — 1955 års atomenergiutredning — med uppgift att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande arbetsuppgifterna inom atomenergiområdet m. m. Samtidigt påbörjades inom justitiedepartementet en utredning med syfte att såsom komplement till gällande koncessionslagstiftning om utvinning, bearbetning och export av uran m. m. framlägga förslag till en tillståndslagstiftning, avseende uppförande, anskaffning och drift av atomreaktorer samt befattning med atombränslen m. m. Sedan denna utredning slutförts, har på mitt förordnande till atomenergiutredningen överlämnats en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag till lagstiftning på atomenergiområdet.

Atomenergiutredningen har numera slutfört sitt arbete samt avgivit betänkande med förslag rörande atomenergien (SOU 1956: 11). Vid detta betänkande har som bilaga fogats den inom justitiedepartementet utarbetade promemorian.

Atomenergiutredningens betänkande innefattar — förutom det förslag till lagstiftning jämte motiv därtill som framlagts i departementspromemorian — synpunkter på målsättningen för atomenergiverksamheten i vårt land de närmaste 10—20 åren samt på atomenergiverksamhetens organisation och bedrivande ävensom förslag i organisatoriskt avseende. I fråga om lagstiftningen har utredningen anslutit sig till förslagen i departementspromemorian. I anslutning härtill har utredningen avgivit vissa allmänna riktlinjer, efter vilka den med lagförslaget avsedda tillståndsgivningen skall ske. Slutligen har utredningen behandlat vissa säkerhetsfrågor. Samtliga

dessa spørsmål med undantag för lagstiftningsfrågorna anmäles denna dag av chefen för handelsdepartementet.

Betänkandet har remissbehandlats. Jag anhåller nu att få upptaga ärendet om lagstiftning på atomenergiområdet till behandling. Därvid torde jag inledningsvis få redogöra för vissa grundläggande data rörande atomenergien och för principerna för utvinning av sådan energi. Med hänsyn till den redogörelse för dessa frågor som lämnas av chefen för handelsdepartementet torde det emellertid icke vara erforderligt att jag mera ingående uppehåller mig härvid.

Inledning

Vid klyvning av vissa tunga atomslag, s. k. atombränslen, frigörs stora energimängder. I särskilda anordningar, atomreaktorer, kan denna klyvningsprocess regleras så, att man kontinuerligt kan tillvarata den utvecklade energien och utnyttja den för praktiskt bruk. I en atomreaktor utvecklas energi i form av värme. För dagen känner man icke något sätt att direkt överföra denna värme till någon mera högvärdig form av energi, t. ex. elektrisk sådan. I stället utnyttjar man värmen för att framställa ånga, som via en turbin driver en elektrisk generator på samma sätt som i ett vanligt ångkraftverk. Man kan också använda atomreaktorer för värmeverk, t. ex. för central bostadsuppvärmning eller för olika industriella uppvärmningsändamål.

Den vanligaste typen av atomreaktor har atombränslet anordnat i s. k. bränsleelement, grupper av stavar eller plattor, där värmeutvecklingen sker. Dessa stavar eller plattor är fördelade i ett s. k. moderatormaterial. De kan t. ex. vara nedsänkta i en behållare, fylld med tungt vatten. Stavarna är inkapslade i rör av aluminium, som förhindrar att klyvningsprodukterna sprider sig i systemet. Som moderatormaterial och till kapslar kan även användas ämnet beryllium.

För närvarande känner man tre slag av atombränslen. Det primära atombränslet är uran 235, ett atomslag som till en ringa del, 0,7 procent, ingår i naturligt uran. Den återstående delen av naturligt uran utgöres av uran 238, som icke direkt kan utnyttjas som atombränsle. Däremot omvandlas uran 238 vid bestrålning i en atomreaktor till ett nytt ämne, plutonium, vilket är ett atombränsle av samma slag som uran 235. På enahanda sätt som uran 238 utgör vanligt torium ett råämne till atombränsle och kan genom reaktorbestrålning omvandlas till atombränslet uran 233. Högre atombränslen såsom uran 235 och plutonium utgör sprängämnet i atombomber. Såsom förut nämnts skapas plutonium i varje reaktor som helt eller delvis utnyttjar naturligt uran som bränsle.

Vid driften av en atomreaktor alstras enorma mängder radioaktiv strålning. Dessutom bildas stora mängder radioaktiva klyvningsprodukter. Till skydd mot den kraftiga strålningen krävs säkerhetsåtgärder av skilda slag.

Använt atombränsle kan bearbetas för att avlägsna klyvningsprodukter och för att tillvarata plutonium. Vid denna behandling uppkommer strål-skyddsfrågor av i huvudsak samma slag som vid drift av atomreaktorer och motsvarande säkerhetsåtgärder måste vidtagas.

Gällande bestämmelser m. m.

Av betydelse i förevarande sammanhang är i främsta rummet vissa under senare tid tillkomna stadganden i *lagen den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m.* Enligt denna lag fordras koncession av Kungl. Maj:t för eftersökande, bearbetande och tillgodogörande av vissa fyndigheter. Koncession innebär i princip, att koncessionsinnehavaren erhåller uteslutande rätt att inom det område koncessionen omfattar eftersöka, bearbeta och tillgodogöra sig fyndigheten i fråga.

Stenkolslagen avsåg ursprungligen endast stenkolsfyndigheter (1—5 kap.), men genom senare vid skilda tillfällen införda tillägg till lagen har den erhållit tillämpning jämväl å saltfyndigheter (6 kap.), olje- och gasfyndigheter (7 kap.) och alunskifferfyndigheter (8 kap.). År 1945 tillkom ett 9 kap. (63—69 §§), i vilket upptagits bestämmelser angående utvinning och användning av uran m. fl. för framställning av atomenergi betydelsefulla ämnen; sedermera har vissa ändringar och tillägg gjorts i detta kapitel.

Uranlagstiftningen i 9 kap. stenkolslagen bryter så till vida systematiken i lagen att den avser icke endast rätten att eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra fyndigheter utan även rätten att bearbeta utvunnet uran m. m. och föra detsamma ur riket.

Före 1945 års lagstiftning tillkom rätten att tillgodogöra sig uranhaltiga mineral i princip jordägaren. Uran tillhörde nämligen icke de inmutningsbara mineralen, vilkas tillgodogörande reglerades av gruvlagen, och tillgodogörande av uran var ej beroende av koncession enligt stenkolslagen.

Genom lagstiftningen 1945 tillkom i huvudsak de nuvarande bestämmelserna, som dock vid detta tillfälle gjordes tillämpliga endast på uranhaltigt mineral. Ändringar har därefter skett i huvudsakligen följande hänseenden: Genom en år 1947 vidtagen ändring i 64 § utvidgades rätten att inom skyddsområde enligt 13 § 1 mom. stenkolslagen utnyttja uranfyndighet. År 1950 bestämdes att koncession ej skulle erfordras för att verkställa borrhning eller sprängning eller upptaga provgröpar eller vidtaga andra liknande åtgärder i syfte enbart att erhålla prov för analys; koncession skulle vidare kunna beviljas efter ett förenklat förfarande, då koncessionen endast avsåg rätt till fyndighetens undersökning; föreskrifterna om utförsel förbud ändrades så, att Kungl. Maj:t ägde meddela tillstånd till utförsel under förutsättning att annat med hänsyn till användningen jämförbart material infördes till riket i stället för vad som utfördes. Slutligen gjordes lagstiftningen år 1953 tillämplig på torium och beryllium, vilka sålunda underkastades liknande kontroll som den vilken gällde i fråga om uran.

Avsikten med lagstiftningen om fyndigheter av uranhaltigt mineral m. m.

är att staten skall kunna utöva kontroll över utnyttjandet av tillgångarna av uran m. m. och användningen av ämnena. I förstnämnda hänseende utövas kontrollen på det sättet att befogenheten att bearbeta fyndigheter med sådana ämnen gjorts beroende av tillstånd av Kungl. Maj:t. Vidare regleras bearbetandet av ämnena och exporten. Med hänsyn till vikten av sträng statlig kontroll har föreskrivits att Kungl. Maj:t äger, när skäl därtill är, återkalla meddelad koncession. En liknande bestämmelse finnes beträffande bearbetandet.

I 63 § första stycket stenkolslagen återfinns det grundläggande stadgandet, att rättighet att för utvinnande av uran, torium eller beryllium eller förening, vari någon av dessa metaller ingår, eftersöka och bearbeta fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral är beroende på koncession, som meddelas av Kungl. Maj:t. Koncession må begränsas att avse endast rätt till fyndighetens undersökning. Från bestämmelserna i första stycket meddelas i andra stycket ett undantagsstadgande av innebörd, att borrhning, sprängning, upptagande av provgröpar och vidtagande av andra liknande åtgärder får ske utan koncession, om åtgärderna avser endast att erhålla prov ur fyndighet av uranhaltigt, toriumhaltigt eller berylliumhaltigt mineral för analys. I tredje stycket stadgas, att koncession må av Kungl. Maj:t återkallas, när skäl därtill är.

I 64 § har skett hänvisning till åtskilliga stadganden i lagen vilka gäller för andra slag av fyndigheter än sådana av uranhaltigt, toriumhaltigt och berylliumhaltigt mineral. Därjämte har meddelats vissa bestämmelser som innebär avvikelser från de stadganden till vilka sålunda hänvisats. Härigenom regleras bl. a. frågorna om förfarandet i koncessionsärende, om konkurrens mellan flera sökande, om ersättning till jordägare, om konkurrens med inmutning, om frånträdande av koncession och om återställande av inlöst mark till jordägaren.

Bland hänvisningarna i 64 § bör särskilt uppmärksammas hänvisningarna till 56 § andra stycket samt till 10 och 58 §§. Enligt 56 § andra stycket skall vid koncession fogas de föreskrifter som finns påkallade för att förebygga att annat industriellt företag hindras i sin utveckling eller som eljest är erforderliga ur allmän eller enskild synpunkt. Genom hänvisningen till 10 och 58 §§ regleras den närmare omfattningen av den rätt koncessionen medför.

Med hänsyn till de olika sätt på vilka å ena sidan uranhaltigt mineral och å andra sidan toriumhaltigt och berylliumhaltigt mineral kan förekomma har det ansetts erforderligt att beträffande uran genom hänvisning till 58 § anknyta till den för alunskiffer stadgade särskilda ordningen och beträffande de två övriga ämnena genom hänvisning till 10 § anknyta till den för stenkol stadgade ordningen. Enligt båda dessa paragrafer stadgas, att den som erhållit koncession äger uteslutande rätt att, med de inskränkningar och villkor lagen innehåller, inom det område koncessionen omfattar eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig därstädes befintlig fyndighet av ämnet i fråga ävensom att i samband därmed tillgodogöra sig

vissa andra närmare angivna mineraliska ämnen. I 65 § göres emellertid det undantaget, att rätten för koncessionsinnehavare att tillgodogöra sig mineraliska ämnen, som icke avses med koncessionen, icke skall gälla uran, torium eller beryllium eller förening vari någon av dessa metaller ingår. I detta sammanhang bör också erinras om att 52 § första stycket gruvlagen stadgar, att gruvinnehavare må inom utmål bryta icke inmutningsbara mineraliska ämnen i den mån sådant erfordras för gruvarbetets ändamålsenliga bedrivande i fråga om de inmutningsbara mineralen, men att enligt lagrummets sista stycke undantag härifrån gjorts för uran, torium eller beryllium eller förening vari någon av dessa metaller ingår. En motsvarande undantagsregel med avseende å äldre gruvor återfinnes under punkt 7 i övergångsbestämmelserna till gruvlagen.

I 9 kap. stenkolslagen har vidare upptagits bestämmelser som reglerar användningen av uran, torium eller beryllium. Sålunda stadgas i 66 §, att uran, torium eller beryllium eller förening vari någon av dessa metaller ingår ej må utan Kungl. Maj:s tillstånd bearbetas för tekniskt eller vetenskapligt bruk. Även frågan om export är reglerad. I 67 § föreskrives nämligen att utan Kungl. Maj:ts tillstånd ej må ur riket föras a) uran, uranförening, uranhaltigt mineral eller ämne som framställts av uran, b) torium, toriumförening, toriumhaltigt mineral eller ämne som framställts av torium, c) beryllium, berylliumförening, berylliumhaltigt mineral eller ämne som framställts av beryllium, och d) vara i vilken torium eller beryllium ingår. Beträffande material som avses under a) och b) må sådant tillstånd till utförsel meddelas allenast under förutsättning att annat med hänsyn till användningen jämförbart material införes till riket i stället för vad som utföres eller, då fråga är om uranhaltigt eller toriumhaltigt mineral, att uran eller torium eller förening vari någon av dessa metaller ingår, förekommer i så ringa mängd att tillgodogörandet därav ej kan äga rum.

I 68 § finns bestämmelser om straff för eftersökande och bearbetande av fyndighet av ifrågavarande mineral utan koncession, för bearbetande utan tillstånd av förevarande metaller eller förening vari någon av dem ingår samt för utförsel eller försök till utförsel utan tillstånd av material eller vara som i 67 § sägs. I 69 § har upptagits regler om förverkande i vissa fall m. m.

Det må i detta sammanhang anmärkas, att Kungl. Maj:t den 4 december 1953 utfärdat *kungörelse med vissa bestämmelser om användning och utförsel av uran, torium och beryllium m. m.* I denna kungörelse har med stöd av 66 och 67 §§ stenkolslagen för vissa fall lämnats generellt tillstånd till bearbetning och export av uran m. m. Sålunda stadgas i 1 § i kungörelsen att uran, torium eller beryllium eller förening, vari någon av dessa metaller ingår, må för vetenskapligt bruk bearbetas vid universitet, högskola, forskningsanstalt eller liknande vetenskaplig institution. Enligt 2 § må torium eller beryllium eller förening, vari någon av dessa metaller ingår, för tekniskt bruk bearbetas för framställning av aktiveringsmassor för elektroder till gasurladdningslampor, gasurladdningsrör eller elektronrör, glödnät och

glödstrumpor, högeldfasta laboratorieutensilier, lysämnen samt av annan vara i vilken halten av torium eller beryllium icke överstiger tre procent av varans vikt. Slutligen stadgas i 3 § att mineral med en uranhalt eller toriumhalt av högst 50 gram per ton eller med en berylliumhalt av högst 1 000 gram per ton ävensom i 2 § angivna varor samt ädelstenar med berylliumhalt må utföras ur riket; dock skall iakttagas vad i kungörelsen den 9 juni 1950 angående allmänt exportförbud eller eljest finns stadgat om förbud mot eller villkor för utförseln.

Bestämmelser som är tillämpliga på framställning av atomenergi finns vidare i *lagen den 6 juni 1941 om tillsyn å radiologiskt arbete m. m.* Enligt 1 § i denna lag avses sålunda med radiologiskt arbete bl. a. arbete vari ingår bruk av radioaktivt ämne överstigande viss myckenhet, som medicinalstyrelsen äger fastställa. Vidare stadgas i samma paragraf, att radiologiskt arbete må bedrivas allenast efter tillstånd av medicinalstyrelsen och att tillstånd av medicinalstyrelsen även fordras för innehav, utan samband med radiologiskt arbete, av radioaktivt ämne överstigande den av medicinalstyrelsen fastställda myckenheten. Enligt 3 § äger medicinalstyrelsen föreskriva skyldighet att iakttaga av styrelsen meddelade särskilda bestämmelser. Gäller tillståndet bedrivande av radiologiskt arbete, skall dessa särskilda bestämmelser avse att vinna största möjliga trygghet mot att skada genom inverkan av strålning från radioaktivt ämne tillskyndas någon som är samsatt i arbetet. Är fråga om innehav av radioaktivt ämne, skall bestämmelserna åsyfta att ämnet så förvaras, att ej skada tillskyndas någon genom de därifrån utgående strålarna. Över ansökan om tillstånd skall medicinalstyrelsen enligt 5 § inhämta utlåtande av radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset. I 6 § stadgas att tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter utövas, under medicinalstyrelsens överinseende och ledning, av radiofysiska institutionen och vid institutionen anställda befattningshavare (tillsyningsmän). I lagen har vidare upptagits regler om hur tillsynen skall ske och om befogenhet för medicinalstyrelsen att vid behov förordna att anläggning för radiologiskt arbete skall sättas ur bruk och att återkalla meddelade tillstånd samt straffbestämmelser.

I detta sammanhang bör nämnas att chefen för inrikesdepartementet år 1951 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning om radiofysiska institutionens organisation, tillsynsverksamhet m. m. Enligt direktiven för utredningen bör de sakkunniga bl. a. överväga huruvida i fortsättningen tillsynsverksamheten lämpligen bör vara förlagd till en institution vilken även är avsedd för forskning och medverkan i sjukvårdsarbetet, i synnerhet om man beaktar att atomenergiforskningens utveckling kan föra med sig en ytterligare ökning av tillsynsverksamheten. Med stöd av vad som kan framkomma med avseende på behovet av en statlig tillsyn inom strålskyddsområdet har utredningen att verkställa en granskning av lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. i avsikt att bringa densamma i överensstämmelse med numera föreliggande

behov. De sakkunniga, som antagit namnet 1951 års strålskyddskommitté, beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år.

Med hänsyn särskilt till rikets försvar har på atomenergiens område i viss utsträckning införts tystnadsplikt. Flertalet föreskrifter härom har meddelats i administrativ ordning och är av hemlig natur. Huvudbestämmelserna på området återfinnes i ett hemligt *kungl. brev den 23 maj 1947 till atomkommittén angående skydd för atomenergiforskning*. Med stöd av innehållet i detta brev har atomkommittén i samråd med chefen för försvarsstabens och civilförsvarsstyrelsen utfärdat anvisningar rörande skyddsåtgärder kring de delar av atomenergiforskningen som skall vara föremål för sekretess. Dessa anvisningar tager sikte på försvarssynpunkterna. Vidare har atomkommittén i samråd med chefen för försvarsstabens och försvarets forskningsanstalt upprättat en hemlig *promemoria angående sådana sakförhållanden inom den målbundna atomenergiforskningen, som med hänsyn till rikets försvar icke bör offentliggöras*.

Bestämmelser om tystnadsplikt av intresse i förevarande sammanhang har även meddelats i *lagen den 29 november 1946 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret*. Där i stadgas att uppfinningar, som har särskilt avseende å krigsmateriel — varmed enligt uttalande i motiven även åsyftas uppfinningar som avser frigörande av atomenergi — och tillkommit här i riket eller tillhör någon som är bosatt härstädes, ej må offentliggöras eller, när den icke är offentliggjord, göras till föremål för ansökan om patent eller annan skydds rätt i främmande land eller eljest yppas, där ej annat följer av vad i lagen sägs.

Vid sidan av de nu anmärkta föreskrifterna finnes på skilda håll i lagstiftningen vissa bestämmelser av betydelse för sekretessen på atomenergiens område. Här må sålunda erinras om stadgandena i *strafflagen* angående straff för spioneri, obehörig befattnings med hemlig uppgift samt olovlig underrättelseverksamhet.

Av intresse i förevarande sammanhang är slutligen också vissa bestämmelser om *allmänna handlingar*. Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen gäller såsom huvudregel, att varje svensk medborgare skall äga fri tillgång till allmänna handlingar. I denna rätt må gälla allenast vissa i nämnda paragraf särskilt angivna inskränkningar, vilka skall i särskild lag noga angivas. Så har skett i *lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma handlingar, den s. k. sekretesslagen*.

I sekretesslagen uppräknas ett 20-tal grupper handlingar berörande militära förhållanden och civilförsvaret, beträffande vilka Kungl. Maj:t äger förordna att de skall hållas hemliga under viss tid. På samma sätt äger Kungl. Maj:t förordna om sekretess under högst femtio år i fråga om handlingar rörande den allmänna ekonomiska försvarsberedskapen m. m.

I 21 § sekretesslagen föreskrives beträffande handlingar rörande statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å näringslivet, att Kungl. Maj:t äger, i den mån handlingarna innefattar sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden

vilkas offentliggörande kan lända vederbörande företag eller sammanslutning till men, förordna att handlingarna ej må utlämnas förrän viss tid förflutit från deras datum.

Med stöd av bemyndiganden i sekretesslagen har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelser med förordnanden på försvarsväsendets område och på civilförsvarets område samt om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar rörande folkhushållningen vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Vidare har Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 4 januari 1939 (nr 7) meddelat förordnande jämlikt bl. a. 21 § sekretesslagen på civilförvaltningens område.

Departementspromemorian

I den allmänna motiveringen för en lagstiftning på atomenergiområdet erinras i promemorian inledningsvis, att anledningen till de hittillsvarande bestämmelserna i stenkolslagen om statlig kontroll över utvinningen och användningen av uran, torium och beryllium var den betydelse som de nämnda ämnena fått för utvinning av atomenergi och de konsekvenser ur försvars- och utrikespolitiska synpunkter som följde därav. I promemorian framhålles, att de skäl som föranlett lagstiftningen alltjämt föreligger. Vidare anföres, att den snabba utvecklingen på atomenergiens område under senare år gjort att även andra synpunkter kommit i förgrunden. Forskningen och utvecklingen har sålunda i högre grad än tidigare inriktats på atomenergiens fredliga användning. Atomkraftanläggningar för elkraft är för närvarande under uppförande i flera länder, främst i Förenta Staterna, Sovjetunionen och England. Även i vårt land föreligger ganska långt framskridna planer på att uppföra atomreaktorer för praktiskt bruk. För förverkligandet av dessa planer krävs stora insatser, och en samordning av disponibla finansiella, personella och tekniska resurser måste ske. Driften av atomreaktorer är vidare förenad med betydande risker och det är ett allmänt intresse att säkerhetssynpunkterna blir tillgodosedda i det fortsatta arbetet på atomenergiens område. Även nu anförda förhållanden talar för att staten, såsom hittills, utövar kontroll över utvinningen och användningen av uran och andra ämnen av betydelse för framställningen av atomenergi samt att kontrollen får avse också uppförande, innehav och drift av atomreaktorer samt åtgärder med använt atombränsle.

Även ytterligare skäl talar enligt promemorian för att utvinningen av atomenergi skall i vårt land, liksom i andra länder, ske under statlig kontroll. Sålunda har på senare tid vissa förberedelser gjorts för att åstadkomma ett närmare samarbete mellan olika länder på atomenergiens område. Sverige har i stor utsträckning deltagit i dessa förberedelser. Detta samarbete avses i första hand skola ske mellan regeringarna. Ett sådant samarbete erbjuder stora fördelar ur skilda synpunkter och det finns ej anledning antaga annat än att Sverige även i fortsättningen skall komma att deltaga däri. Det sålunda inledda internationella samarbetet förutsätter uppenbar-

ligen att utvecklingen på atomenergiens område inom landet sker under statlig tillsyn.

I detta sammanhang nämnes i promemorian, att enligt ett nyligen träffat avtal mellan Sverige och Förenta Staterna utbyte av upplysningar på atomenergiens område skall ske. Från Förenta Staterna skall Sverige för fredligt bruk få låna bl. a. en viss mängd anrikat uran. Såsom villkor för lånet har uppställts bl. a. att statsmakterna i vårt land upprätthåller erforderlig kontroll över användningen av lånat material och över driften av den reaktor i vilken nämnda uran kommer att brukas.

Enligt promemorian synes den kontroll över utvinning av atomenergi som erfordras lämpligen böra anordnas på det sättet, att utvinningen av uran, torium och beryllium skall, såsom redan nu gäller, vara beroende på koncession. Liksom hittills bör även gälla att bearbetning av uran och torium skall få ske först efter särskilt tillstånd. Av skäl som närmare anges i det följande synes enligt promemorian rätten att bearbeta beryllium däremot icke böra vara beroende på tillstånd. Särskilt tillstånd bör fordras även för överlåtelse, förvärv eller innehav av eller annan befattning med uran eller torium. Med hänsyn till den betydelse plutonium har eller kan väntas få ur militär synpunkt och såsom atombränsle bör vidare samma regler gälla för plutonium som för uran och torium. Eftersom plutonium icke förekommer fritt i naturen saknas däremot anledning att göra föreskrifterna om utvinningen av uran m. m. tillämpliga på detta ämne. Även överlåtelse, förvärv, innehav och bearbetning av samt annan befattning med atombränsle som använts i reaktor bör vara beroende av tillstånd. Vidare bör särskilt tillstånd också krävas för rätten att uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av sådana ämnen som avses skola vara underkastade kontrollagstiftningen. Då ett förbud att utan tillstånd förvärva uran och torium m. m. även kommer att omfatta förvärv därav utifrån, synes särskilda bestämmelser om import icke erforderliga. Däremot bör frågan om export — utom såvitt angår beryllium — regleras efter i huvudsak samma grunder som för närvarande. Utöver vad nu sagts torde det icke vara behövt att särskilt reglera frågan om tillverkning och export av atomreaktorer eller anläggningar som nyss sagts eller delar eller utrustning därtill.

Härefter diskuteras i promemorian huruvida de i 9 kap. stenkolslagen meddelade bestämmelserna om fyndigheter av uranhaltigt mineral m. m. helt eller delvis bör ingå i en ny lag. Därvid uttalas, att det i och för sig skulle vara motiverat att företaga en allmän översyn av stenkolslagen. En sådan översyn bör emellertid enligt promemorian föregås av en särskild utredning, och det framhålles därför att man icke nu bör vidtaga längre gående ändringar i stenkolslagen än som direkt påkallas av den ifrågasatta nya lagstiftningen. Härom anföres vidare i promemorian följande.

Till en början torde det stå klart, att de i 9 kap. stenkolslagen meddelade föreskrifterna om eftersökande och bearbetande av fyndighet av ifrågasatt slag har sådant samband med stenkolslagen i övrigt att de lämpli-

gen bör stå kvar i denna lag. Vad åter angår bestämmelserna om bearbetning och export av uran m. fl. ämnen torde dessa — utom såvitt angår beryllium — jämte därmed sammanhängande straff- och förverkanderegler böra brytas ut ur stenkolslagen och efter vissa jämkningar sammanföras i en särskilda lag med de föreskrifter som enligt vad förut sagts är erforderliga i fråga om atomreaktorer och andra anläggningar samt använt atombränsle. I samband härmed torde vissa jämkningar böra vidtagas i de bestämmelser som skall stå kvar i 9 kap. stenkolslagen. Bl. a. bör i 63, 65 och 69 §§ uttrycket metaller utbytas mot den ur vetenskaplig synpunkt mera adekvata beteckningen ämnen. Vad beträffar beryllium framgår av den föregående redogörelsen att beryllium visserligen kan få betydelse för atomenergiutvinningen men att detta ämne i motsats till uran, plutonium och torium icke kan användas såsom eller omvandlas till atombränsle. Samma är förhållandet med vissa andra ämnen av betydelse för atomenergiutvinningen, såsom tungt vatten. Bibehåller man, såsom förutsatts i det föregående, bestämmelserna om koncession för utvinning av beryllium, torde det ur förevarande synpunkter icke vara erforderligt att kräva särskilt tillstånd för innehav och bearbetning av samt annan befattning med beryllium. Däremot torde det vara av betydelse att inom landet befintliga tillgångar av beryllium, berylliumföreningar eller berylliumhaltigt mineral icke föres ur landet. Sådan utförsel kan i förekommande fall förhindras med stöd av kungörelsen den 9 juni 1950 angående allmänt exportförbud.

Enligt promemorian torde det ej vara erforderligt eller ens lämpligt att i den föreslagna lagstiftningen söka att mera i detalj reglera hithörande spörsmål, utan det torde vara tillfyllest att meddela bestämmelser om att särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall fordras för överlåtelse, förvärv, innehav och bearbetning av och annan befattning med samt export av uran m. m. ävensom för uppförande, innehav och drift av atomreaktor eller anläggning för bearbetning av uran m. m. Därjämte bör lagen innehålla vissa allmänna bestämmelser om sådana tillstånd. Det bör sålunda stadgas, att tillstånd må kunna begränsas att avse viss tid. En dylik bestämmelse är av betydelse främst i fråga om tillstånd för enskilda. Vidare bör möjlighet föreligga enligt lagen att vid meddelande av tillstånd och under tillståndets giltighetstid uppställa de villkor som anses påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt. Tillstånd måste också under vissa förutsättningar kunna återkallas. Härutöver bör i lagen upptagas vissa bestämmelser rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av denna meddelade föreskrifter ävensom ansvarsbestämmelser m. m. Det bör slutligen anförtros åt Kungl. Maj:t att utforma de närmare föreskrifter som kan finnas erforderliga för tillämpningen av lagstiftningen.

Det framhålls i promemorian, att lagstiftningen bör utformas på sådant sätt, att den icke hindrar att tillståndsgivningen fortlöpande kan anpassas efter statsmakternas målsättning för det fortsatta atomenergiarbetet och de resultat som den tekniska och vetenskapliga utvecklingen kan komma att frambringa.

Vidare anföres i promemorian, att en lagstiftning av det innehåll som nu angivits i viss mån torde innebära en inskränkning i näringsfrihets-

förordningens grundsatser om rättighet att fritt idka rörelse. Det synes emellertid enligt promemorian ej erforderligt att i förordningen införa en hänvisning till lagstiftningen i fråga.

Slutligen beröres i promemorian sekretessbestämmelserna på ifrågavarande område. Därvid uttalas, att såsom förhållandena gestaltade sig vid den tidpunkt då förenämnda kungl. brevet den 23 maj 1947 tillkom det var naturligt med sträng sekretess på området. Med hänsyn till att förhållandena på senare tid väsentligt ändrats, framför allt genom det internationella utbyte av forskningsresultat m. m. som ägde rum vid atomkonferensen i Genève i augusti 1955, ifrågasättes om icke de särskilda bestämmelser om sekretess som gäller på detta område bör omarbetas. Detta spörsmål synes dock enligt promemorian böra upptagas till särskild prövning.

I förevarande sammanhang framhålles emellertid i promemorian, att det bör beaktas att enskildas yrkes- och affärshemligheter tillbörligen skyddas. I den ifrågasatta nya lagen bör därför, i likhet med vad som skett på andra områden, stadgas tystnadsplikt för den som har att utöva tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av denna meddelade föreskrifter. Vidare bör enligt promemorian kungörelsen den 4 januari 1939 med förordnanden på civilförvaltningens område jämlikt lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar kompletteras med en punkt avseende ansöknings- och andra handlingar som på grund av den föreslagna lagstiftningen inkommer till myndighet.

Vid promemorian har fogats förslag till lag om inskränkning i rätten att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag) och till lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

Yttrandena

Yttranden över atomenergiutredningens betänkande har efter remiss avgivits av justitiekanslersämbetet, riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, utrikesdepartementets rådgivande beredning för vissa atomkraftsfrågor, försvarsstaben, försvarets forskningsanstalt, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, kommerskollegium, Sveriges geologiska undersökning, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, atomkommittén, ingenjörsvetenskapsakademien, bränsleutredningen 1951, 1951 års strål-skyddskommitté, Svenska teknologföreningen, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Landsorganisationen i Sverige, Aktiebolaget Atomenergi, Svenska elverksföreningen, Svenska gruvföreningen, Svenska vattenkraftföreningen och Svenska värmeverksföreningen.

Vid kommerskollegiets remissvar har fogats yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare. Sveriges industriförbund har till sitt remissvar fogat yttranden av Sveriges mekanförbund och Sveriges varvsindustriförening.

Vidare har i anledning av betänkandet skrivelser inkommit från Allmän-

na svenska elektriska aktiebolaget (Asea) och Sveriges yngre naturvetares förening.

Av remissinstanserna har drygt hälften särskilt yttrat sig om den föreslagna lagstiftningen. Dessa har i princip tillstyrkt lagförslagen eller icke haft något att erinra mot desamma. Sålunda anför *vattenfallsstyrelsen* att den föreslagna lagstiftningen, vars väsentliga syfte styrelsen anser vara att tillgodose säkerhetskraven samt önskemål om bästa utnyttjande av tillgängliga materialresurser och dylikt men icke en statlig centraldirigering av den tekniska utvecklingen, framstår som ändamålsenlig. *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* har med hänsyn till de betydande säkerhetsproblem som för närvarande är förbundna med atomenergiens utnyttjande ej någon erinran mot förslagen. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* finner det naturligt — särskilt med hänsyn till de faror som är förknippade med utvinningen av atomenergi — att tillståndstvång införes. Liknande synpunkter har framförts av *länsstyrelsen i Norrbottens län*, *atomkommittén*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Svenska gruvföreningen*, *Svenska vattenkraftföreningen* och *Svenska värmeverksföreningen*.

I fråga om lagstiftningens allmänna uppbyggnad har *justitiekanslersämbetet* funnit det lämpligt att i den omfattning som föreslagits skapa en särskild lagstiftning rörande kontrollen över atomenergin och att i stenkolslagen bibehålla där meddelade föreskrifter om eftersökande och bearbetande av fyndighet av det slag varom här är fråga. Även *länsstyrelsen i Södermanlands län* finner det riktigt att ur stenkolslagen utbryta i huvudsak vad som stadgas angående bearbetning och export av uran m. m. Jämväl *Svenska gruvföreningen* tillstyrker förslaget att från stenkolslagen till atomenergilagen överflytta bestämmelserna om bearbetning och export av uran m. m.

Gruvföreningen anför vidare i detta sammanhang, att vägande skäl kan anföras för att även övriga i stenkolslagen upptagna bestämmelser om fyndigheter av uranhaltigt och därmed likställt mineral upptages i särskild lag. I detta hänseende hänvisar föreningen till vad som från dess sida anfördes härom i yttrande till kommerskollegium i januari 1953. Redogörelse för detta yttrande har lämnats i propositionen nr 207 år 1953. Därutöver framhåller föreningen att hithörande bestämmelser i stenkolslagen är i behov av lagteknisk översyn. Genom mängden av paragrafhänvisningar är lagstiftningen svåröverskådlig och svårtillgänglig. Föreningen föreslår därför att frågan om upptagande av dessa bestämmelser i en särskild lag blir föremål för utredning. Därvid bör även en översyn av bestämmelsernas innehåll äga rum. Ett företag som innehar brytningsrätt till inmutningsbart mineral torde sålunda böra uttryckligen tillerkännas företräde till koncession på förevarande område, såvida icke skäl föreligger att antaga att företaget ej skulle kunna utvinna och tillhandahålla det ämne som avses med koncessionen på skäliga villkor. Bestämmelser som klart tillgodoser upptäckarens intresse är vidare påkallade, inte minst med hänsyn till an-

gelägenheten av att uppmuntra företag och enskilda att efterforska mineral.

Även en del andra remissinstanser har i detta sammanhang framfört synpunkter i fråga om stenkolslagens bestämmelser på förevarande område. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* ifrågasätter om icke förfarandet för erhållande av rättighet att eftersöka och bearbeta fyndighet av ifrågavarande slag är otidsenligt och bör förenklas. Särskilt har uppmärksamats, att den i 4 § stenkolslagen stadgade tiden av tre månader från ansöknings kungörande, inom vilken sakägare har att framställa erinran mot ansöknings, är onödigt lång. Den synes med hänsyn till nu rådande goda kommunikationer kunna betydligt avkortas. *Kommerskollegium* framhåller, att vid stenkolslagens tillämpning med avseende på uran-, torium- och berylliumhaltiga mineral det från andra delar av lagen hämtade ordet eftersöka icke bör fattas i sin vidaste innebörd utan tolkas närmast såsom undersöka, enär eljest varje åtgärd för uppsökande av hithörande mineralfyndigheter skulle vara underkastad koncessionstvång, vilket skulle medföra orimliga konsekvenser. Liknande synpunkter anlägges av *Skånes handelskammare* och *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Två remissinstanser har ansett, att den föreslagna atomenergilagen bör ges begränsad giltighetstid. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* understryker angelägenheten av att lagstiftningen ständigt anpassas efter nya rön och erfarenheter. Lagen bör därför inom en ej alltför avlägsen framtid överses. Underlåtenhet härutinnan kan medföra stora olägenheter, varjämte ej nu förutsedda svårigheter kan uppstå vid det praktiska exploaterandet av den nya energikällan. Därest lagstiftningen tidsbegränsas, torde vissa garantier erhållas för att en verklig översyn kommer att äga rum. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* vill icke motsätta sig atomenergiutredningens förslag att koncentrera försöksarbetet till Aktiebolaget Atomenergi men ifrågasätter om icke denna fråga bör göras till föremål för omprövning efter viss tid. Detta skulle kunna ske exempelvis genom att den föreslagna atomenergilagen tidsbegränsas till förslagsvis tre år. Den nu föreslagna ordningens lämplighet skulle då automatiskt komma att aktualiseras och kunna bedömas med hänsyn tagen till de erfarenheter som vid denna tidpunkt kan ha vunnits av försöksarbetets effekt.

I övrigt har i remissyttrandena mot den föreslagna lagstiftningen framställts vissa detaljanmärkningar till vilka jag återkommer i det följande.

Departementschefen

I departementspromemorian har anförts, att åtskilliga skäl talar för att staten, liksom hittills, utövar kontroll över utvinningen och användningen av uran och andra ämnen av betydelse för framställningen av atomenergi samt att denna kontroll får avse även uppförande, innehav och drift av atomreaktorer samt åtgärder med använt atombränsle. Sålunda erinras till en början om de konsekvenser ur försvars- och utrikespolitiska synpunkter

som följer av den betydelse uran m. m. fått för utvinning av atomenergi. Vidare anföres att en samordning av våra tillgängliga finansiella, personella och tekniska resurser måste ske för att planerna på atomreaktorer för praktiskt bruk skall kunna förverkligas. Med hänsyn till de betydande risker som är förenade med driften av atomreaktorer betonas det allmänna intresset av att säkerhetssynpunkterna blir tillgodosedda. Slutligen har även påpekats att det internationella samarbetet på atomenergiens område, som avses i första hand skola ske mellan regeringarna, uppenbarligen förutsätter att utvecklingen på området sker under statlig tillsyn.

I syfte att möjliggöra sådan tillsyn föreslås i promemorian, delvis i anslutning till vad som på förevarande område redan nu gäller enligt stenkolslagen, en lagstiftning enligt vilken det skall krävas särskilt tillstånd för all befattning med och även utförelse av atombränslen m. m. ävensom för uppförande, innehav och drift av atomreaktor eller anläggning för bearbetning av sådana ämnen som avses skola vara underkastade kontrollagstiftningen. Annan verksamhet på förevarande område, t. ex. tillverkning av utrustning eller delar till atomenergianläggningar, omfattas däremot icke av den föreslagna lagstiftningen.

Vad sålunda föreslagits har i huvudsak vunnit remissinstansernas gillande. Även jag anser att en lagstiftning bör genomföras som möjliggör tillsyn över verksamheten på atomenergiområdet i huvudsak i den utsträckning som föreslagits i promemorian. En statlig kontroll på detta område är uppenbarligen påkallad av ett flertal, tungt vägande skäl, såsom exemplifierats i det föregående.

Den föreslagna lagstiftningen synes mig vara i allt väsentligt väl avvägd. Den är sålunda uppbyggd på sådant sätt att den icke hindrar att tillståndsgivningen fortlöpande kan anpassas efter statsmakternas målsättning för det fortsatta atomenergiarbetet och efter de resultat som den tekniska och vetenskapliga utvecklingen kan komma att frambringa. Med hänsyn härtill anser jag, i olikhet med vissa remissmyndigheter, att skäl icke föreligger att tidsbegränsa lagstiftningen. Detta ståndpunktstagande får självfallet icke hindra att sådana ändringar vidtages i lagstiftningen som kan visa sig påkallade av erfarenheter från lagens tillämpning. Principerna för tillståndsgivningen behandlas denna dag av chefen för handelsdepartementet vid anmälan av frågan om riktlinjer för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet och jag har därför icke anledning att här uppehålla mig därvid.

Såsom förordas i departementspromemorian torde sekretessbestämmelserna på atomenergiområdet böra bli föremål för en översyn vid lämplig tidpunkt. Innan denna fråga närmare utretts, är jag dock icke beredd att föreslå någon ändring i nu gällande bestämmelser på området. Emellertid bör redan nu, till skydd för enskildas yrkes- och affärshemligheter, i den föreslagna lagen stadgas tystnadsplikt för den som handlägger eller eljest tager befattning med tillståndsärende eller som har att utöva tillsyn å efterlevnaden av lagen och med stöd av denna meddelade villkor och föreskrifter. Såsom framhållits i promemorian bör vidare kungörelsen den 4 januari 1939

med förordnanden på civilförvaltningens område jämlikt lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar kompletteras med en punkt avseende ansöknings- och andra handlingar som enligt den föreslagna lagstiftningen inkommer till myndighet.

Såsom anförts i promemorian torde det ej vara erforderligt att i näringsfrihetsförordningen införa en hänvisning till lagstiftningen i fråga.

DETALJUTFORMNINGEN

Atomenergilagen

Lagen torde lämpligen böra kallas lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag).

1 §.

I *promemorian* behandlas i denna paragraf frågan om tillstånd beträffande befattning med atombränslen m. m. Innebörden av begreppet atombränsle anges i paragrafen. Vidare anføres i *promemorian*.

Enligt 66 § stenkolslagen fordras tillstånd för bearbetning av uran m. m. endast om bearbetningen skall ske för tekniskt eller vetenskapligt bruk. Det är sålunda för närvarande tillåtet att i annat syfte bearbeta de i nämnda paragraf uppräknade ämnena. Med hänsyn till att all användning av ämnen, som kan brukas såsom atombränsle eller är ägnade att omvandlas till atombränsle, bör vara underkastad kontroll har nämnda begränsning ej medtagits i lagförslaget. Motsvarande gäller i fråga om använt atombränsle.

I den förut nämnda propositionen nr 207 år 1953 har förutsatts, att Kungl. Maj:t för vissa fall skall kunna meddela generella tillstånd till bearbetning och export. Genom kungörelsen den 4 december 1953 med vissa bestämmelser om användning och utförsel av uran, torium och beryllium m. m. har med stöd av 66 och 67 §§ stenkolslagen lämnats generellt tillstånd att för vetenskapligt bruk vid universitet, högskola, forskningsanstalt eller liknande vetenskaplig institution bearbeta dessa ämnen eller förening vari något av dem ingår. Vidare har i samma kungörelse lämnats generellt tillstånd att vid framställning av vissa industriella produkter bearbeta torium eller beryllium eller förening vari något av dessa ämnen ingår. Sådana generella tillstånd bör i fortsättningen lämnas med stöd av bestämmelserna i den föreslagna lagen.

Om någon har erhållit koncession som avses i 63 § stenkolslagen, har det enligt *promemorian* icke avsetts att han skall behöva tillstånd enligt förvarande paragraf att för utvinnande av uran eller torium eller förening vari något av dessa ämnen ingår eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig mineralfyndighet. För att icke någon tvekan skall behöva uppkomma i detta avseende föreslås en uttrycklig bestämmelse i ämnet i sista stycket av paragrafen.

Tillståndsgivningen anses i princip böra ligga i Kungl. Maj:ts hand. Det kan emellertid av olika skäl komma att visa sig lämpligt att tillståndsprövningen och den verksamhet som hänger samman därmed av Kungl. Maj:t överlämnas åt någon redan bestående eller för ändamålet inrättad myndighet. Med hänsyn härtill föreslås i promemorian, att tillstånd skall meddelas av Kungl. Maj:t eller av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Vad nu sagts gäller även om tillstånd enligt 2 och 4 §§ i det vid promemorian följande lagförslaget.

Ingenjörsvetenskapsakademien avstyrker sådana bestämmelser som skulle innebära förbud för företag eller grupper av företag eller vetenskapliga institutioner att bedriva forsknings- och utvecklingsarbete, i den mån sådant förbud icke är motiverat av politiska eller militära skäl. Forsknings- och utvecklingsarbete på detta område liksom på andra områden bör lämnas fritt. Området är så stort att olika gruppers erfarenheter och företagsamhet måste utnyttjas. Alltför stor koncentration av utvecklingsarbetet kan leda till att eventuella felbedömningar åsamkar större skada och tidsförlust än vad som är fallet vid en fördelning av arbetet.

Justitiekanslersämbetet anser, att innebörden av bestämmelsen i sista stycket av förevarande paragraf icke är fullt klar. En redaktionell jämkning av ordalagen är enligt ämbetets mening påkallad. Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* ifrågasätter en omformulering av samma stycke. Enligt hovrättens mening kan bestämmelsen begränsas till en erinran om att vad i 1 § stadgas icke länder till inskränkning i rätt som erhållits enligt 63 § stenkolslagen.

Departementschefen

I likhet med vad som föreslagits i promemorian anser jag, att atomenergilagen bör inledas med en bestämmelse om att tillstånd av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer kräves för varje slag av förvärv, innehav, överlåtelse, bearbetning eller annan befattning med atombränslen. Vad angår beryllium, som enligt vad i promemorian anförts visserligen kan få betydelse för atomenergiutvinningen, bl. a. såsom moderatormaterial, men icke kan användas såsom eller omvandlas till atombränsle, delar jag den uppfattning som kommit till uttryck i promemorian att bestämmelserna i stenkolslagen om koncession för utvinning av detta ämne bör bibehållas men att särskilt tillstånd enligt atomenergilagen icke skall erfordras för annan befattning därmed.

I anledning av vad ingenjörsvetenskapsakademien uttalat vill jag framhålla, att generella tillstånd till forskningsarbete bör kunna lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gäller. I fråga om principerna för tillståndsgivningen får jag i övrigt hänvisa till vad chefen för handelsdepartementet anför härom.

Sista stycket i paragrafen torde lämpligen böra ges ett sådant innehåll som hovrätten över Skåne och Blekinge avsett. Härigenom tillgodoses även det av justitiekanslersämbetet framförda önskemålet.

2 §.

I denna paragraf har upptagits en bestämmelse att tillstånd fordras för att uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 § av lagförslaget. Bestämmelsen avser alla slag av dylika anläggningar, såväl sådana för kommersiellt bruk som för forskningsändamål.

Den som driver atomreaktor behöver tid efter annan förvärva nytt atombränsle till reaktorn. För att han icke varje gång skall behöva söka tillstånd härtill kan ifrågasättas om icke i lagen bör sägas ut att tillstånd att driva atomreaktor jämväl skall innefatta rätt att förvärva bränsle till reaktorn. En sådan generell bestämmelse skulle emellertid försvåra kontrollen över användningen av atombränsle och har därför icke upptagits i förslaget. De föreslagna bestämmelserna i 1 § utgör dock icke hinder för den tillståndsgivande myndigheten att samtidigt som tillstånd ges att driva atomreaktor på ansökan meddela tillstånd att för viss tid förvärva bränsle till reaktorn.

Det skulle möjligen kunna förefalla naturligt, att den som äger driva atomreaktor icke skulle behöva ha särskilt tillstånd för att taga befattning med använt atombränsle. Med hänsyn bl. a. till att ur använt atombränsle kan utvinnas det inte minst ur militär synpunkt betydelsefulla ämnet plutonium bör emellertid särskilt tillstånd krävas för befattning med använt atombränsle. Den som äger driva atomreaktor bör alltså icke utan särskilt tillstånd få taga annan befattning med atombränslet än vad som erfordras för reaktorns normala drift.

3 §.

Denna paragraf motsvarar 4 § i promemorieförslaget.

Enligt *promemorian* svarar bestämmelserna i paragrafen i huvudsak mot föreskrifterna i första stycket 67 § stenkolslagen rörande utförsel ur riket av uran m. m. och ansluter till innehållet i 1 § av lagförslaget. I *promemorian* anföres vidare.

I 67 § andra stycket stenkolslagen stadgas nu vissa begränsningar för meddelande av tillstånd till utförsel enligt första stycket. Beträffande uran, uranförening, uranhaltigt mineral eller ämne som framställts av uran samt torium, toriumförening, toriumhaltigt mineral eller ämne som framställts av torium må tillstånd till utförsel meddelas allenast under förutsättning att annat med hänsyn till användningen jämförbart material införes till riket i stället för vad som utföres. Denna begränsning, som visat sig försvåra det i allt större utsträckning förekommande internationella utbytet av radioaktiva isotoper och anrikat uran m. m. och som kan komma att verka hämmande för exportindustrien, har ej upptagits i lagförslaget. Vidare stadgas i andra stycket av nyssnämnda paragraf i stenkolslagen att tillstånd att utföra uranhaltigt eller toriumhaltigt mineral får meddelas endast under förutsättning att uran, torium eller förening vari något av dessa

ämnen ingår förekommer i så ringa mängd att tillgodogörande därav ej kan äga rum. Med stöd av denna föreskrift har i kungörelsen med vissa bestämmelser om användning och utförsel av uran, torium och beryllium m. m. lämnats generell medgivande att utföra mineral med en uranhalt eller toriumhalt av högst 50 gram per ton. Samtidigt har lämnats generellt tillstånd att utföra mineral med en berylliumhalt av högst 1 000 gram per ton ävensom vissa närmare angivna varor samt ädelstenar med berylliumhalt. Ej heller sistnämnda i 67 § andra stycket stenkolslagen stadgade begränsning torde vara behövlig. Motsvarighet till nyssnämnda generella tillstånd kan lämnas med stöd av förevarande paragraf.

Justitiekanslersämbetet framhåller, att promemorieförslagets 4 § i olikhet med vad i 3 § föreskrives icke innehåller några bestämmelser om villkor för utförseltillstånd eller om återkallelse av meddelat tillstånd. Då någon motivering till denna olikhet icke lämnas i förslaget, finner ämbetet svårighet möta att bedöma riktigheten av den ställning förslaget intager i förevarande hänseende.

Departementschefen

Såsom jag förut anfört bör särskilt tillstånd fordras jämväl för utförsel av ämne eller förening som avses i 1 §, mineral med halt av sådant ämne, vad som framställts av sådant ämne eller vara i vilken sådant ämne ingår. Vad angår införsel torde, såsom anföres i promemorian, särskilda bestämmelser icke erfordras, eftersom förbudet att utan tillstånd förvärva eller eljest taga befattning med uran m. m. även kommer att omfatta förvärv eller lån därav utifrån. I förekommande fall kan sådan införsel även regleras med stöd av kungörelsen den 14 mars 1947 angående allmänt importförbud. Såsom jag förut antytt torde det icke heller vara påkallat att särskilt reglera frågan om tillverkning och utförsel av utrustning eller delar till atomreaktorer eller anläggningar för bearbetning av sådana ämnen, som avses skola vara underkastade kontrollagstiftningen.

I likhet med vad som föreslagits i promemorian anser jag icke erforderligt att de nuvarande begränsningarna i 67 § andra stycket stenkolslagen bibehålles. Generella tillstånd torde även för hithörande fall kunna lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gäller.

Enligt promemorians förslag kan i olikhet med vad som gäller i fråga om tillstånd enligt 1 och 2 §§ vid tillstånd till utförsel icke fogas särskilda villkor. Ej heller kan sådant tillstånd återkallas eller begränsas till att avse viss tid. Enligt min mening kan emellertid vägande skäl åberopas för att så skall kunna ske. Det kan sålunda med hänsyn till bl. a. det internationella samarbetet på atomenergiens område vara av betydelse att tillstånd till utförsel kan förenas med villkor och att meddelat tillstånd kan återkallas eller begränsas till att avse viss tid. Jag förordar därför att föreskrifterna rörande utförsel upptages i 3 § samt att till 4 § föres bestämmelser om tidsbegränsning m. m. av tillstånd som avses i 1—3 §§.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 3 § i promemorieförslaget.

I *promemorian* föreslås, att tillstånd skall kunna begränsas till att avse viss tid. När tillstånd lämnas till enskilda företag anses sådan begränsning regelmässigt böra ske. Enligt *promemorian* är det icke lämpligt att i lagen ange någon viss för alla fall gällande giltighetstid, utan denna bör av den tillståndsgivande myndigheten avpassas efter omständigheterna i varje särskilt fall. Tillstånd att uppföra atomreaktor bör avse väsentligt kortare tid än tillstånd att driva reaktor. Vid bestämmandet av giltighetstidens längd bör enligt *promemorian* beaktas bl. a. att den som erhåller tillstånd att driva reaktor eller anläggning för bearbetning av atombränsle m. m. får rimlig tid för avskrivning av erforderliga investeringar. Längre giltighetstid än tjugu år anses i allmänhet icke böra komma i fråga.

I andra stycket av paragrafen föreslås i *promemorian* en bestämmelse om att villkor, som finns påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt, skall kunna uppställas. Av betydelse härvidlag kan enligt vad som anföres i *promemorian* vara militära synpunkter och förhållanden som är av vikt för civilförsvaret. Befintliga tillgångar på uran kan nödvändiggöra villkor om att endast en viss mängd uran årligen får användas i en atomreaktor. Med hänsyn till de risker som är förenade med drift av atomreaktorer bör vidare kunna föreskrivas att atomreaktor skall ligga på visst avstånd från närmaste tätbebyggelse. Frågan i vilken utsträckning radioaktivt avfall må utsläppas i vatten är även av stor vikt. Vid beviljande av tillstånd enligt 1 eller 2 § i förslaget bör sålunda uppmärksammas att radioaktivt avfall som kan bli till skada icke utsläppes i vatten. Frågan om särskild förprovning i samma ordning som eljest gäller för vattenförorening beröres icke närmare i *promemorian* eftersom denna fråga torde komma att övervägas i samband med det av vattenvårdskommittén avgivna betänkandet angående förbättring av vattenvården. Enligt *promemorian* skall villkor kunna uppställas icke blott vid meddelande av tillstånd utan även under tillståndets giltighetstid, och möjlighet anses också böra finnas att ändra uppställt villkor. Särskilt den snabba tekniska utvecklingen på ifrågavarande område gör att det under ett tillståndets giltighetstid kan uppkomma behov av att uppställa villkor, som icke var aktuella när tillståndet meddelades. När så påkallas av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt, bör uppställt villkor kunna ändras. Vidare föreslås i *promemorian* att meddelat tillstånd bör kunna återkallas. Förutsättning härför bör emellertid vara att uppställt villkor icke iakttages eller att eljest synnerliga skäl är för återkallelse. Om ett villkor åsidosättes i allenast ringa mån eller om det villkor som åsidosättes i och för sig är av mindre vikt, bör det däremot icke ifrågakomma att återkalla tillståndet. Ett skäl som kan föranleda återkallelse av tillstånd utan att uppställt villkor åsidosätts kan enligt *promemorian* vara, att någon som innehar tillstånd att driva atomreaktor i något väsentligt avseende bryter mot bestämmelserna i 1 eller 4 § i *promemorian*s lagförslag.

I detta sammanhang framhålles i promemorian, att tillstånd bör vara personligt och alltså icke kunna överlåtas. Om en kommun som erhållit tillstånd till reaktordrift i stället önskar driva reaktorn genom ett kommunalt bolag, bör därför särskilt tillstånd krävas för detta. Även om formell överlåtelse icke sker, bör nytt tillstånd stundom fordras. Så bör vara fallet om t. ex. ett bolag som erhållit tillstånd ombildas genom fusion. Vad nu sagts har ansetts ligga i sakens natur och någon uttrycklig bestämmelse i ämnet har därför icke ansetts erforderlig.

I flera av *yttrandena* har invändningar riktats mot uttalandet i promemorian att längre giltighetstid för tillstånd än tjugu år i allmänhet icke torde böra komma i fråga. *Vattenfallsstyrelsen* framhåller, att i den mån en dylik begränsning föranleder dem som överväger användning av atomenergi att i onödan räkna med avskrivning av alla anläggningsdelar på högst en på så sätt maximerad giltighetstid, ett konstlat hinder för utvecklingen därmed reses. En begränsad giltighetstid synes vara motiverad endast som en måhända oundgänglig formalitet men icke av sakskäl, när det gäller anläggningar av här ifrågavarande slag, helst som det skall vara möjligt att ändra och komplettera villkoren under koncessionstiden. *Sveriges industriförbund* anser det vara självklart, att tillståndets giltighetstid skall vara så lång att anläggningen hinner avskrivas. Den begränsning i denna princip som kommit till uttryck i promemorian kan förbundet därför ej acceptera. Några skäl för att begränsa giltighetstiden till tjugu år har icke anförts. Denna fråga får särskilt stor betydelse därför att värme- och elkraftkostnaderna från atomreaktorer till övervägande del härrör från anläggningskostnaderna och följaktligen starkt påverkas av avskrivningstiden. Fördenskull yrkar förbundet att den föreslagna begränsningen slopas och att möjlighet lämnas öppen för betydligt längre giltighetstid. *Aktiebolaget Atomenergi* ifrågasätter, om den till tjugu år angivna giltighetstiden är tillräcklig för avskrivning av erforderliga investeringar. *Svenska vattenkraftföreningen* framhåller, att — med hänsyn till de stora anläggningskostnaderna för en atomkraftanläggning — en begränsning av giltighetstiden till tjugu år skulle medföra att högre kraftpriser måste uttagas än vad som eljest vore nödvändigt. Föreningen förordar därför att tillstånd må kunna beviljas med en giltighetstid av minst trettio år. *Svenska elverksföreningen* uttalar, att giltighetstidens längd bör anpassas till ekonomiska krav.

Justitiekanslersämbetet har i sitt yttrande berört två andra frågor. I fråga om de föreslagna bestämmelserna att det skall ligga i Kungl. Maj:ts hand att under giltighetstiden för ett meddelat tillstånd dels uppställa nya villkor — låt vara endast sådana som är påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt — och dels återkalla tillståndet, om synnerliga skäl är därtill, förefaller det ämbetet som om härigenom möjlighet beretts för förändringar av så vittgående karaktär, att de kan vara oförenliga med skäligen hänsyn till tillståndshavaren. Ämbetet anser, att detta kanske kan verka hämmande på dem som till gagn för utvecklingen inom atomenergien skulle

vilja göra en insats och ifrågasätter därför, om icke en regel kunde införas om rätt för tillståndshavaren att, där förändringen vore obillig mot honom, helt eller delvis erhålla gottgörelse för uppkommen förlust.

Ämbetet framhåller vidare att enligt uttalande i promemorian tillstånd enligt 4 § till utförelse av ifrågavarande ämnen skulle, liksom tillstånd enligt 1 och 2 §§, vara personligt och icke kunna överlätas. Vid 3 § har anförts, att detta ansetts ligga i sakens natur. Ämbetet anser att förhållandet icke torde vara lika klart beträffande utförelsetillstånd, eftersom ett sådant tillstånd icke med nödvändighet synes behöva gälla viss person utan torde kunna hänföras till varan. Anledning till ändring i lagtexten synes enligt ämbetets mening dock icke föreligga. Något missförstånd bör ej kunna uppkomma, om i tillståndsbesluten uttryckligen anges att tillståndet gäller viss person och ej må överlätas.

Departementschefen

Såsom antytts i promemorian är det ur allmän synpunkt angeläget att möjlighet finnes att efter viss tid ompröva meddelade tillstånd. Sålunda kan den allmänna inriktningen av atomenergiverksamheten medföra behov av ändrade dispositioner. Att en viss giltighetstid anges i tillståndet synes också vara av värde för tillståndshavaren. Denne kan då, till skillnad mot vad som skulle vara fallet om tillståndet meddelats endast tillsvidare, i allmänhet räkna med att få behålla tillståndet under den angivna tiden och han kan inrikta sin verksamhet därefter. Med hänsyn till vad jag nu sagt bör tillstånd kunna begränsas till att avse viss tid. Självfallet bör härvid all rimlig hänsyn tagas till tillståndshavarens intressen. Vad angår frågan om giltighetstidens längd har några remissinstanser uttalat farhågor för att en giltighetstid om tjugu år ur ekonomisk synpunkt skulle vara alltför kort. I anledning härav vill jag framhålla, att en längre giltighetstid bör kunna bestämmas om förhållandena föranleder därtill, t. ex. om en anläggning beräknas kräva mycket stor kapitalinsats.

Såväl vid meddelande av tillstånd som under tillstånds giltighetstid bör, såsom föreslagits i promemorian, kunna uppställas de villkor som finnes påkallade av säkerhetsskäl eller eljest ur allmän synpunkt. Vidare bör gälla att tillstånd skall kunna återkallas, om uppställt villkor icke iakttages eller eljest synnerliga skäl föranleder därtill.

Såsom justitiekanslersämbetet framhållit kan återkallelse av tillstånd eller uppställande av nya villkor medföra olägenheter för den enskilde. När fråga uppstår om att återkalla tillstånd bör självfallet tillbörlig hänsyn tagas till den enskildes intresse. Motsvarande bör gälla om det blir aktuellt att under tillstånds giltighetstid ändra uppställt villkor eller uppställa nya villkor. Någon generell regel om ersättning för de förluster som i sådana fall kan uppstå torde emellertid icke böra uppställas. Skulle det i något fall framstå som uppenbart obilligt att ersättning icke lämnas, får detta bli föremål för särskild prövning.

Tillstånd torde böra vara personligt och alltså icke kunna överlåtas. Jag ansluter mig härutinnan till vad som anförts i promemorian. Vad där sagts gäller självfallet även i fråga om utförseltillstånd. Såsom justitiekanslers-ämbetet påpekat bör av tillståndsbesluten klart framgå, att tillståndet gäller viss person och att det ej må överlåtas.

5 §.

Tillsyn å efterlevnaden av 1—3 §§ och av sådana villkor som meddelats med stöd av 4 § torde böra utövas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Såsom framgår av vad chefen för handelsdepartementet anför avses icke att omedelbart tillskapa ett särskilt tillsynsorgan. Intill dess ett sådant organ inrättats, torde tillsynen få utövas av Kungl. Maj:t genom för varje särskilt fall förordnade experter.

Såsom framgår av redogörelsen för gällande bestämmelser m. m. är de i lagen den 6 juni 1941 om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. meddelade föreskrifterna, vilka närmast har karaktären av arbetarskyddslagstiftning, enligt ordalagen tillämpliga på arbete med de i 1 § nämnda ämnena. Särskilda bestämmelser om den tillsyn som bör ske ur nyssnämnda synpunkt behöver därför icke upptagas i nu ifrågavarande lagförslag, men däremot synes det lämpligt att i den föreslagna lagen hänvisa till att i fråga om tillsyn över innehav av och arbete med radioaktivt ämne jämväl gäller vad därom är särskilt stadgat. Med denna hänvisning avses 1941 års lag. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har 1951 års strålskyddskommitté i uppdrag att verkställa en översyn av nämnda lag. Om denna ersättes med en ny lag i ämnet, kommer hänvisningen i stället att avse den nya lagen.

Vid tillståndsprovningen bör självfallet beaktas att strålskyddsintresset tillgodoses.

6 §.

Tillsynsmyndigheten måste för att kunna fullgöra sin uppgift äga befogenhet att begära de upplysningar och infordra de handlingar som är erforderliga för tillsynens utövande, och den bör också kunna meddela de föreskrifter som anses erforderliga för att trygga efterlevnaden av uppställt villkor. Den som har att öva tillsyn måste vidare kunna påkalla tillträde till anläggning eller plats, där verksamhet som avses i 1 eller 2 § bedrivs, samt även i övrigt göra sig underrättad om förhållande av betydelse för tillämpningen av lagen eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter. Bestämmelser av denna innebörd har upptagits i förevarande paragraf.

7 §.

I denna paragraf har upptagits ansvarsbestämmelser. Det är till en början klart att man måste kunna ingripa med straff mot den som bryter mot bestämmelserna i 1 eller 2 §. Vidare bör straff också stadgas för den som olovligen ur riket utför ämne eller annat som avses i 3 §. I överensstämmelse med vad som eljest gäller i fråga om olovlig utförsel av varor bör försök därtill straffas lika med fullbordat brott.

Om någon som innehar tillstånd enligt lagen bryter mot uppställt villkor, kan han med stöd av 4 § berövas sitt tillstånd. Det kan emellertid stundom utgöra en alltför ingripande åtgärd att, när någon brutit mot uppställt villkor, återkalla tillståndet. Det synes därför föreligga behov av att i sådant fall kunna ingripa med straff. Åsidosättande av villkor kan för övrigt vara av lika allvarlig beskaffenhet som brott mot 1, 2 eller 3 §. Med hänsyn härtill föreslår jag, att åsidosättande av villkor upptages bland de straffbara gärningarna.

För samtliga brott föreslår jag en gemensam straffskala. Denna omfattar för normala fall dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, skall straffet vara fängelse eller straffarbete i högst två år. Det synes icke erforderligt att i lagen ange exempel på omständigheter som kan föranleda att brottet bör anses som grovt.

8 §.

I *promemorian* erinras om att för närvarande i 69 § stenkolslagen finnes regler om förverkande, vilka anknyter till bestämmelserna i 66 och 67 §§ om bearbetning och utförsel av uran m. m. Vidare uttalas, att i den nya lagen synes böra upptagas regler om förverkande som svarar mot innehållet i 1 och 2 samt 4 §§ i *promemorian*s lagförslag. Reglerna om förverkande bör enligt *promemorian* icke göras helt ovillkorliga, utan möjlighet bör finnas att rätta förverkandepåföljden efter omständigheterna i det särskilda fallet. Sålunda föreslås att ämne, mineral eller vara som omförmäles i 1 eller 4 § i förekommande fall skall, om det ej är uppenbart obilligt, förklaras helt eller delvis förverkat. Finnes icke vad som sålunda skall förverkas längre i behåll, bör i stället värdet kunna förklaras förverkat. Något behov av att kunna förklara hel atomreaktor eller annan anläggning som avses i 2 § förverkad synes enligt *promemorian* icke föreligga. Om någon utan tillstånd uppför, innehar eller driver atomreaktor, torde det, ur de synpunkter man vill tillgodose med lagstiftningen, vara tillfyllest att hindra honom från att driva reaktorn genom att beröva honom atombränslet i reaktorn och det förråd av atombränsle som han innehar eller i förekommande fall förklara värdet förverkat, och motsvarande gäller om anläggning för bearbetning av atombränsle m. m.

I *promemorian*s lagförslag har i enlighet härmed i 8 § upptagits bestämmelser av innehåll att, om någon brutit mot vad i 1 eller 2 § stadgas, i 1 § omförmäلت ämne eller förening, som han därvid innehaft, bearbetat eller eljest tagit befattning med, skall, om det ej är uppenbart obilligt, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan samt att, om han icke längre innehar ämnet eller föreningen, värdet i stället må förklaras förverkat. Vad sålunda föreslagits skall gälla även beträffande ämne, mineral eller annat som någon i strid med vad i 4 § i förslaget stadgas utfört eller sökt utföra ur riket.

Justitiekanslersämbetet ifrågasätter, huruvida det icke i viss mån kan vara tveksamt om det i *promemorian* gjorda uttalandet, att reglerna om förverkande icke bör göras helt ovillkorliga utan att möjlighet bör finnas

att rätta förverkandepåföljden efter omständigheterna i det särskilda fallet, verkligt blir tillgodosett med den föreslagna begränsningen av förverkandepåföljden. Enligt ämbetets mening skulle det angivna önskemålet kanske säkrare nås, om ordet »uppenbart» finge utgå. Å andra sidan är enligt ämbetet att märka, att bestämmelserna synes bildade efter mönster av 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen, och att anledning måhända ej föreligger att låta förverkandebestämmelserna bli lindrigare här än åtminstone i de fall som avses i 2 kap. 17 § strafflagen. Ämbetet erinrar dock om, att exempel på lindrigare bestämmelser finnes i exempelvis vapenförordningen och förordningen om explosiva varor.

Riksåklagarämbetet anser det önskvärt, att möjlighet finnes att konfiskera även egendom som gärningsmannen på lagligt sätt förvärvat efter brottet, och föreslår, att förverkandebestämmelserna underkastas sådan jämkning att detta blir möjligt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anför, att det med den lydelse 8 § i förslaget erhållit torde kunna förefalla tveksamt om använt atombränsle kan förklaras förverkat.

Departementschefen

I likhet med vad som föreslagits i promemorian anser jag, att i lagen bör finnas bestämmelser om förverkande som svarar mot innehållet i 1—3 §§. Bestämmelserna bör emellertid icke göras helt ovillkorliga utan möjlighet bör finnas att rätta förverkandepåföljden efter omständigheterna i det särskilda fallet. Detta önskemål torde bäst komma till uttryck genom den i promemorian efter mönster av ifrågavarande bestämmelser i allmänna strafflagen valda formuleringen. I anledning av vad justitiekanslersämbetet anfört finner jag sålunda — ehuru exempel på lindrigare bestämmelser förekommer i specialstraffrätten — ej skäl att frångå den föreslagna formuleringen. Med hänsyn till den tillsyn som med stöd av 5 och 6 §§ kommer att utövas på området och till möjligheten att återkalla tillstånd för den som i något väsentligt avseende bryter mot bestämmelserna i lagen, torde det icke heller vara erforderligt att vidga möjligheterna till konfiskation på sätt riksåklagarämbetet ifrågasatt.

Även använt atombränsle omfattas av förverkandebestämmelserna. Den föreslagna lydelsen av paragrafen ger enligt min mening icke anledning till någon tveksamhet på denna punkt.

9 §.

I denna paragraf har upptagits ansvarsbestämmelser till 6 §. Straffsanktionen torde böra avse icke blott underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse vad tillsynsmyndigheten med stöd av 6 § fordrar eller föreskriver utan även lämnande av oriktig uppgift i fall som avses i nämnda paragraf. Ansvar för lämnande av oriktig uppgift bör inträda även om den oriktiga uppgiften icke lämnats uppsåtligen utan av oaktsamhet. I sistnämnda fall torde dock såsom förutsättning för ansvar böra uppställas att oaktsamheten är att anse som grov.

10 §.

I *promemorian* föreslås, att tillsynsmyndigheten skall äga förelägga lämpligt vite, om någon underlåtit att ställa sig till efterrättelse villkor som avses i 3 § i *promemorian*s lagförslag (4 § i departementsförslaget) eller att efterkomma anfordran eller föreskrift som tillsynsmyndigheten meddelat med stöd av 6 §. Till stöd för denna bestämmelse anföres följande i *promemorian*.

Den som underlåter att ställa sig till efterrättelse villkor eller föreskrift som nu sagts kan drabbas av straff enligt 7 eller 9 § i lagförslaget. I händelse den försumlige visar tredska, synes möjligheten att ingripa med straff emellertid icke alltid vara tillfyllest för att trygga efterlevnaden av villkoret eller föreskriften. Det föreslås därför att tillsynsmyndigheten skall kunna förelägga lämpligt vite. En sådan bestämmelse är motiverad icke minst därmed, att det kan uppstå behov av att kunna ingripa med dylikt tvångsmedel mot juridisk person. Finner tillsynsmyndigheten att meddelat vitesföreläggande icke längre är erforderligt, skall det självfallet omedelbart hävas. Frågan om utdömande av vite bör enligt *promemorian* prövas av allmän domstol. Någon särskild bestämmelse härom anses emellertid icke behöva upptagas i lagen. Av 18 § rättegångsbalkens promulgationslag torde nämligen följa att talan om utdömande av vite skall anhängiggöras vid allmän domstol, om annat ej föreskrivits. Av samma lagrum följer, att talan skall utföras av allmän åklagare. Finner tillsynsmyndigheten att förelagt vite bör utdömas, har myndigheten alltså att hos vederbörande åklagare begära att denna anhängiggör talan därom.

Av lagförslaget följer, att en sådan underlåtenhet som omförmäles i förvarande paragraf kan medföra såväl att den försumlige bestraffas som ock att tillsynsmyndigheten förelägger honom vite, vilket sedermera kan utdömas av domstol. En sådan kumulering av straff och vite synes enligt *promemorian* icke behöva ge anledning till betänkligheter. Enligt paragrafen skall nämligen redan som betingelse för föreläggande av vite gälla att en underlåtenhet förelupit av beskaffenhet att i princip föranleda straff. Det är således först när underlåtenheten fortsätter efter straffbarhetens inträde som man enligt förslaget skall kunna reagera genom vitespåföljd. Straff- och vitessanktionerna kommer med andra ord att åtminstone delvis avse underlåtenhet icke under samma tid utan under olika tidsperioder.

Justitiekanslersämbetet anser, att det måhända icke är tillräckligt att lita till straffbestämmelserna i 7 och 9 §§ samt vitesmöjligheterna i 10 § för alla fall av överträdelse av de i lagförslaget meddelade bestämmelserna. Det kan tänkas fall då ett omedelbart handlande är av nöden. Ämbetet ifrågasätter därför, om icke polismyndigheten bör äga meddela handräckning för att de åtgärder skall kunna vidtagas som finnes erforderliga. Möjligen bör också föreskrivas, att den felande skall vara skyldig bestrida de kostnader som föranleds av åtgärderna. Om vad ämbetet anfört finnes förtjänt av beaktande, kanske den kumulering av straff och vite, som följer av 10 §

skulle kunna undvikas, därest så skulle anses önskvärt. Liknande synpunkter anföres av länsstyrelsen i Södermanlands län.

Departementschefen

Såsom anföres i promemorian torde det ej alltid vara tillräckligt att kunna ingripa med straff mot den som underlåter att ställa sig till efterrättelse villkor som avses i 4 § eller föreskrift som tillsynsmyndigheten meddelat med stöd av 6 §. Vid sidan av straffbestämmelserna bör därför finnas möjlighet till andra åtgärder mot den försumlige. Den i promemorian valda utvägen att använda vite finner jag lämplig och jag kan i allt väsentligt ansluta mig till vad som därom anförts i promemorian. Såsom justitiekanslersämbetet och länsstyrelsen i Södermanlands län anført kan, med hänsyn till de risker som är förenade med verksamheten på förevarande område, tänkas fall då ett omedelbart handlande är påkallat. Dessa risker torde emellertid i huvudsak avse strålskyddsfrågor. Redan nu gäller enligt 1941 års lag om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. att medicinalstyrelsen som tillsynsmyndighet enligt denna lag vid behov kan förordna att anläggning för radiologiskt arbete skall sättas ur bruk. Av strålskyddskommitténs remissyttrande över atomenergiutredningens betänkande framgår att kommittén avser att anpassa strålskyddslagstiftningen till den nya utvecklingen och de speciella skyddsbehov denna skapar samt att kommittén ämnar föreslå, att medicinalstyrelsens nuvarande befattning med strålskyddsfrågorna överflyttas till ett särskilt organ. Jag förutsätter att ett sådant organ kommer att få minst samma befogenheter på strålskyddets område som nu tillkommer medicinalstyrelsen. Med hänsyn till det anförda torde särskilda bestämmelser i lagen om handräckning icke vara behövliga.

Vad angår den kumulering av straff och vite som i vissa fall kan följa med den föreslagna avfattningen av paragrafen vill jag erinra om att en liknande konstruktion valts i andra fall, t. ex. i 30 § allmänna förfogandelagen.

11 §.

I promemorian föreslås, att vad som inhämtats med stöd av bestämmelserna i 6 § ej må yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med bestämmelserna avsedda ändamålet. Den som bryter häremot skall enligt förslaget straffas med böter eller fängelse i högst sex månader, om ej brottet är i allmän strafflag belagt med straff.

Justitiekanslersämbetet ifrågasätter om icke uttrycket att »vad som inhämtats med stöd av bestämmelserna i 6 §» är väl snävt. Sakförhållanden, som ej bör yppas för obehöriga, torde kunna bli kända i samband med tillsynsverksamheten utan att falla in under nämnda uttryck eller framgå av handlingar som är sekretessbelagda.

Departementschefen

Bestämmelserna om tystnadsplikt bör, såsom jag i det föregående anført, avse icke blott den som har att utöva tillsyn å lagens efterlevnad utan även den som eljest har att taga befattning med ärende som avses i lagen. Vid utformningen av bestämmelserna torde böra iakttagas vad justitiekanslersäm-
betet uttalat.

12 §.

I denna paragraf föreslås vissa bestämmelser om rätt till åtal. Det torde vara lämpligt att beträffande brott som avses i 7 eller 9 § kräva anmälan av tillsynsmyndigheten. Åtal för brott som omförmäles i 11 § bör vara beroende på angivelse av målsäganden.

13 §.

Beslut enligt atomenergilagen av myndighet som avses i 1—3 §§ eller 5 § bör kunna överklagas genom besvär hos Kungl. Maj:t. Det kan ifrågasättas huruvida icke dylika besvär i vissa fall bör prövas av Kungl. Maj:t i rege-
ringsrätten. Denna fråga är emellertid icke så brådskande att den behöver behandlas i detta sammanhang. Beträffande besvärstid bör gälla vad där-
om stadgas i lagen den 4 juni 1954 om besvärstid vid talan mot förvaltand-
de myndighets beslut.

Utan hinder av förd klagan bör beslut av tillsynsmyndigheten omedelbart lända till efterrättelse, om icke annorlunda förordnas.

14 §.

Erforderliga tillämpningsföreskrifter torde, i likhet med vad som gäller enligt 9 kap. stenkolslagen, få utfärdas av Kungl. Maj:t.

I k r a f t t r ä d a n d e b e s t ä m m e l s e r n a

Lagen bör träda i kraft den 1 juli 1956. Beträffande tillstånd att bearbeta uran m. m. som redan meddelats med stöd av 66 och 67 §§ stenkolslagen synes lämpligt att i samband med lagens ikraftträdande nya tillstånd med-
delas av Kungl. Maj:t i enlighet med bestämmelserna i den nya lagen. Beslut om tillstånd som avses i den nya lagen bör kunna meddelas redan före lagens ikraftträdande. Att möjlighet därtill finnes har betydelse även i fråga om meddelande av sådana generella tillstånd som enligt vad jag i det föregående anført torde böra meddelas. En övergångsbestämmelse i detta syfte upptages i förslaget.

Utöver de ändringar i promemorians lagförslag som jag i det föregående förordat torde, delvis i anledning av påpekanden i remissyttrandena, böra vidtagas vissa redaktionella jämkningar i förslaget.

Ändringarna i stenkolslagen

Beträffande det i departementspromemorian framlagda förslaget till ändringar i stenkolslagen har svenska gruvföreningen uttalat, att vägande skäl kan anföras för att överföra de i 9 kap. stenkolslagen kvarstående bestämmelserna till en särskild lag och i samband därmed verkställa en översyn av bestämmelsernas innehåll. Vad gruvföreningen sålunda anført förtjänar enligt min mening att övervägas. Frågan kan emellertid icke behandlas i detta sammanhang. Icke heller är jag beredd att nu taga ställning till den av länsstyrelsen i Södermanlands län föreslagna förkortningen av den i 4 § stenkolslagen angivna tidsfristen. I anledning av vad bl. a. kommerskollegium anført om innebörden av uttrycket eftersöka i 63 § stenkolslagen vill jag erinra om att genom den ändring som år 1950 vidtogs i denna paragraf infördes vissa lättnader i fråga om förberedande undersökningar av fyndigheter av nu ifrågavarande slag. I den proposition som låg till grund för lagändringen anförde jag bl. a., att stadgandet i nämnda paragraf icke torde innebära att koncession kräves för vidtagande av varje åtgärd i syfte att upptäcka en uranfyndighet och att uttrycket »eftersöka och bearbeta» närmast torde böra tolkas på samma sätt som det i gruvlagen använda uttrycket »undersöka och bearbeta».

Förslaget till ändringar i stenkolslagen föranleder i övrigt endast ett par anmärkningar från min sida. Såsom föreslagits i promemorian torde det i 63 och 65 §§ använda uttrycket metaller i samband med övriga ändringar böra utbytas mot den ur vetenskaplig synpunkt mera adekvata beteckningen ämnen. Det torde icke vara nödvändigt att i detta sammanhang göra motsvarande ändring i 52 § gruvlagen eller i punkt 7 i övergångsbestämmelserna till gruvlagen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ifrågasätter i sitt yttrande om skäl föreligger att bestämma straffskalan i den föreslagna 66 § stenkolslagen annorlunda än som skett i 7 § förslaget till atomenergilag. I anledning härav vill jag framhålla, att i detta hänseende icke föreslagits annan ändring i stenkolslagen än att de nuvarande straffbestämmelserna till 63 § överföres från 68 § till den föreslagna 66 §. Någon olägenhet av att bibehålla den nu gällande straffskalan läser icke föreligga.

Lagändringarna bör i likhet med atomenergilagen träda i kraft den 1 juli 1956. Någon särskild övergångsbestämmelse torde icke erfordras.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats härvid fogade förslag¹ till

- 1) lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag); samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

¹ Förslagen, som fränsett att i 11 § förslaget till atomenergilag straffet bestämts till dagsböter eller fängelse i högst sex månader, är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen. har här utelämnats.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Fischier

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 april 1956.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden LECH,
REGNER,
LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 25 april 1956 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 13 april 1956, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag); samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet fördragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet B. Wieslander.

Lagrådet yttrade:

Enligt 25 kap. 3 § allmänna strafflagen är det straff, som jämte suspension eller avsättning kan ifrågakomma för ämbetsmans brott mot tystnadsplikt, fängelse eller, i ringa fall, böter. När i specialförfattning funnits böra stadgas straff för dylikt brott, har likaså i straffskalan merendels upptagits fängelse utan maximering av strafftiden. Det synes ej finnas anledning att beträffande brott mot den i 11 § i förslaget till atomenergilag stadgade tystnadsplikten göra avsteg härifrån. På grund härav hemställes att straffet i nämnda paragraf bestämmes till dagsböter eller fängelse.

I övrigt föränleda förslagen ej någon erinran.

Ur protokollet:

Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 april 1956.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 27 april 1956 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 13 april 1956 remitterade förslagen till

- 1) lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag); samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 9 kap. lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden följande.

Med anledning av vad lagrådet anfört har 11 § i förslaget till lag om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilag) ändrats i överensstämmelse med vad lagrådet förordat. De berörda lagförslagen torde med nu angiven ändring få föreläggas riksdagen till antagande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredraganden att Kungl. Maj:t måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreslå riksdagen att antaga ovannämnda lagförslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sverker Jonson